

NOI DESCOPERIRI ARHEOLOGICE ÎN JUDEȚUL CARAȘ-SEVERIN*

I. Bolvașnița

Înainte de intrare în localitate, la cca 350—400 m față de podul de peste riul Bolvașnița și la cca 100 m V de „Izvorul Ungurului“ s-au recoltat în primăvara anului 1976 din arătura de pe terasa I a râului (malul drept), fragmente ceramice *preistorice (eneolitic?)* și chirpic. Ceramica este de culoare cenușie, cărămizie, brună, din pastă grosolană cu pietricele, puternic corodată.

(Ion Munteanu)

II. Buchin

Locul numit „Sat Bătrîn“ este situat pe o terasă înaltă de cca 8—10 m de pe malul stîng al Timișului, înspre sud de podul de lemn peste care trece drumul ce duce spre satul Poiana. Aici, din arătură, pe o lungime de 250 m și o lățime de cca 50 m, s-au cules foarte multe fragmente ceramice și câteva piese din silex. Unul dintre silexuri — un gratoar — este de culoare brun-lăptos, fiind o unealtă *paleolitică* de același tip cu cele descoperite la Caransebeș — Carbonifera Veche, Oțelul Roșu, Zăvoi și Carașova — „Peștera Vrașca“.

Cîteva fragmente ceramice datează din neoliticul mijlociu, aparținînd *culturii Vinča*, altele aparținînd *culturii Coșofeni*, epocii bronzului (*grupul cultural Balta Sărată* și *cultura Vatina*), hallstattului mijlociu (*cultura Basarabi*) și epocii prefeudale (*sec. VIII—XII*). Materialul recoltat cu ocazia unei periegeze din aprilie 1981 a ajuns la MC.

(Richard Petrovsky — Petru Rogoza — Ion Munteanu)

III. Caransebeș — Șesul Roșu

În toamna anului 1981 au fost descoperite în zona de nord a orașului multe fragmente ceramice neolitice aparținînd *culturii Vinča* și fragmentele unei străchini *hallstattiene*. Locul este situat pe malul stîng al Timișului, pe terasa I, între Timiș și șoseaua E 94, în spatele stației PECO.

(Ion Munteanu)

* Continuăm seria de noi descoperiri arheologice inițiată în *StComC*, III, 1979, p. 431—436, (partea I).

IV. Ciuta (com. Obreja)

În aprilie 1980, cu ocazia săpăturilor arheologice în așezarea culturii Vatina din punctul „Cornul Dealului“ s-au efectuat cercetări de teren în vatra satului. Urmărindu-se verificarea unor informații mai vechi cu privire la descoperirea, în urmă cu cca 20 ani în timpul construirii grajdurilor CAP, a unor vase mari preistorice de tip urnă, a fost cercetată zona din împrejurime. Astfel a fost depistată la cca 100—150 m V de ultimul grajd, în arătură, urmele unei așezări din epoca bronzului, aparținând grupului cultural Balta Sărată. Așezarea ce se întinde pe o suprafață de 1—1,5 ha, se pare că datează dintr-o fază târzie de evoluție a grupului și este de durată relativ scurtă. Materialul arheologic recoltat se găsește la MC.

(Richard Petrovsky)

V. Domașnea

Cu prilejul unei cercetări de teren (Costin și Cristina Feneșan, Richard Petrovsky) în data de 21 august 1978 în zona localității au fost depistate numeroase vestigii și urme arheologice.

1. În grădina casei lui Iancu Grecescu (nr. 334) cu ocazia lucrărilor de terasare au apărut chirpic și fragmente ceramice atipice, *preistorice*. Ele provin foarte probabil de pe platoul de deasupra grădinii, al dealului „Dosul“ unde se pare că a existat o așezare preistorică, însă de scurtă durată.

2. În 1951—1952, în locul „Căzânia lui Șoban“, situat la sud-est de sat s-a găsit o monedă de argint — probabil imitație dacică după tetradrahmele lui Filip al II-lea.

3. În pivnița casei lui Românu Nicolae (nr. vechi 43), la o adâncime de cca 2 m s-au găsit, o piesă de paviment hexagonală și alte fragmente de același tip — *romane*.

4. În vatra satului, spre nord, în apropierea străzii Mala Lungă, s-a găsit în anul 1966, în arătură, un denar roman de la Antoninus Pius. Piesa se păstrează la fostul preot Ilie Adamescu din Domașnea.

5. Prin anii 1951—1952 s-a găsit în locul amintit mai sus „Căzânia lui Șoban“, un inel de bronz feudal (*sec. XII—XV*) ce se găsește în posesia lui Iancu Grecescu de la care provin și datele privind această descoperire.

(Richard Petrovsky)

VI. Forotic

În zona vărsării ogașului Merii în digul micului lac de acumulare din Valea Nărăștia se pare că a existat o așezare preistorică. Cu ocazia unei periegeze din iulie 1981 au fost culese câteva fragmente ceramice atipice, *preistorice* (probabil din perioada de tranziție de la neolitic spre epoca bronzului) din pământul de pe dig, ele provin însă, probabil, de pe versantul stîng.

(Octavian Popescu)

VII. Iaz (com. Obreja)

1. Pe terasa pe care se află stația de transformare, pe partea stângă față de intrarea în sat dinspre Caransebeș, au fost recoltate fragmente ceramice atipice, *preistorice* (probabil hallstattiene), din arătura de pe marginea terasei.

2. În punctul numit „Sușara“, în lunca Timișului s-au identificat în urma arăturilor din primăvara anului 1981, urmele unei construcții *romane* (probabil o „villa suburbana“) găsiindu-se fragmente ceramice, țigle, cărămizi și conducte mici în formă de T.

(*Petru Rogoza — Patrichie Puraci — R. Petrovsky*)

3. În apropierea terasei numită „Dîmb“, în lunca din stînga râului Bistra, în dreapta drumului roman Tibiscum — Ulpia Traiana Sarmizegetusa, la cca 50 m NE de linia de înaltă tensiune, a apărut cu ocazia arăturilor adinci în primăvara anului 1980 urmele unui *mormînt roman*. De această descoperire Muzeul din Caransebeș a fost informat de către inv. Patrichie Puraci din Iaz, care a și participat la dezvelirea mormîntului. Acesta este de tip casetă, construită din 14—15 cărămizi (de dimensiunea 29 × 39 × 5 cm). Mormîntul era astfel construit: într-o groapă săpată s-au așezat trei cărămizi la bază puse în lung, pe ambele laturi lungi cite trei cărămizi culcate pe dungă, capetele înguste fiind închise tot cu cite o cărămidă. Acoperișul era format din cărămizi puse de-a latul. Pe laterale, în exterior erau clădite pietre de rîu ce ocupau spațiul rămas liber dintre pereții gropii și cărămizi. Mormîntul, situat la o adîncime între 0,40 — 0,90 m, nu a avut inventar. S-au găsit doar fragmentele oaselor unui schelet (probabil de copil) fără urme de incendiere.

Tot cu ocazia arăturilor se pare că au mai fost distruse încă două morminte, din care însă nu s-a mai păstrat nimic. Existența acestor morminte indică o a doua necropolă a Tibiscumului, situată foarte aproape de cea de pe „Dîmb“, de a cărei existență nu s-a știut însă nimic.

(*Richard Petrovsky — Patrichie Puraci*)

VIII. Jupa (or. Caransebeș)

1. În primăvara anului 1981, în timpul verificării zonei între Caransebeș și Jupa au fost depistate urmele unei întinse așezări în imediata apropiere de Jupa. Așezarea este amplasată pe o ridicătură a terasei I a Timișului, între șoseaua E 94 și linia CFR la cca 150 m sud de ultimele case din Jupa. Din arătură s-au cules foarte multe fragmente ceramice și unelte de silex aparținînd culturii *Tiszapolgár* și *Vinča*. Așezarea se întinde pe o suprafață de cca 1,5 — 2 ha și nu este exclus ca fragmentul ceramic neolitic (cultura Vinča—Turdaș) amintit de D. Berciu, descoperit în raza localității¹, să provină din acest loc, deoarece altă așezare neolitică în zonă nu a fost identificată.

(*Ion Munteanu — Richard Petrovsky*)

¹ Cf. R. Petrovsky, în *Banatica*, IV, 1977, p. 438.

2. La cca 150 m vest de triajul CFR, în dreptul terminației sale, puțin spre nord, pe marginea terasei I a Timișului și la cca 100—150 m nord de *drumul roman Berzobis-Tibiscum*, a cărui traseu se observă clar în arătură, a fost identificată cu ocazia unei periegeze din 13.III.1977, urmele unei *construcții romane* (probabil o „villa suburbana“). În arătură au apărut resturi din ziduri cu mortar, cărămizi, țigle, olane, fragmente ceramice, fragmente de sticlă, piroane și multe piese de paviment hexagonale.

(Richard Petrovsky)

IX. Mehadia

La cca 1,5 km nord de Mehadia, în dreptul ramificației unde drumul de țară ce duce la Iablanița se desprinde de șoseaua E 94, între șosea și lunca râului Belareca se ridică o terasă cu pante abrupte. Pe o suprafață de cca 1—2 ha, în colțul acestei terase, la cca 350 m sud-vest de podul de beton „Podul Tăinii“ peste care duce drumul spre Iablanița și 200 m vest de șoseaua E 94, se întinde o așezare aparținând *culturii Sălcuța* descoperită în timpul unei periegeze în data de 10 aprilie 1978 (O. Bozu, C. Săcărin, I. Voina — MJR, R. Petrovsky — MC).

(Richard Petrovsky)

X. Mîtnicu Mare (com. Constantin Daicoviciu)

Cu prilejul cercetărilor de teren din 9.II.1980 s-au depistat, pe marginea terasei a II-a a Timișului, la cca 1 km est de biserica din localitate, unde terasa formează un mic promontoriu, la cca 200 m sud de linia de curent electric și cca 1,5 km sud de drumul Constantin Daicoviciu — Mîtnicu Mare, în arătură, fragmente ceramice *neolitice*, *hallstattiene* și multă gură de fier.

(Richard Petrovsky)

XI. Sacu

La școala generală din localitate se păstrează două piese *neolitice* ce provin din raza localității. Este vorba de un topor de piatră, plat, fără orificiu de înmănușare și de o măciucă, globulară, din rocă dură vulcanică, cu orificiu de fixare. Ele au ajuns cu câțiva ani în urmă la școală fiind descoperite într-un loc neprecizat în apropierea Timișului.

(Petru Rogoza — Richard Petrovsky)

XII. Slatina Timiș

Cu ocazia unor cercetări de teren efectuate în data de 22.VI.1980 în zona cuprinsă între satele Vălișoara și Slatina Timiș au fost depistate urmele a două așezări preistorice:

1. Pe terasa a II-a a Timișului, între șoseaua E 94 și marginea terasei, la cca 200 m nord de piatra Km 437 și cca 400 m sud de așezarea

Tiszapolgár-Sălcuta², în arătură au apărut fragmente ceramice atipice, *preistorice*.

2. La sud, cca 500—600 m de punctul amintit anterior, terasa prezintă un promontoriu îndreptat spre nord, cu pante abrupte și înalte. În arătură s-au găsit aici foarte multe fragmente ceramice din *epoca bronzului*. Locul este situat la cca 300 m nord de stilpul liniei de înaltă tensiune ce traversează aici șoseaua E 94.

(Richard Petrovsky — Ion Munteanu)

XIII. Surducu Măre (com. Forotic)

1. În incinta castrului roman, în dreapta drumului spre Bocșa, care îl traversează, în zona zidului de NE, precum și în stînga drumului în afara valului, spre nord-est au fost găsite în august 1981 fragmente ceramice neolitice, un zdrobitor din granit și un fragment de rișniță plată din gresie.

2. La aproximativ 1,5 km de castru (spre nord-est), în stînga drumului spre Bocșa, pe prima terasă a piriului Cernovăț, lângă drum se observă un tumul înalt de aproximativ 2,5—3 m și cu un diametru de 8—10 m.

La NV de acest tumul, la cca 50 m est de linia CFR (Oravița-Bocșa) în dreptul Km 18 + 200 m se observă un al doilea tumul parțial excavat în partea sudică, cu o înălțime de cca 2,5 m și un diametru de 7—8 m.

(Octavian Popescu)

XIV. Valea Timișului (com. Buchin)

1. Cu ocazia unor lucrări de renovare a casei lui Dumitru Munteanu (nr. 80 A) în mai 1981, s-au găsit la adîncimea de 0,65—0,85 m fragmente ceramice *neolitice (cultura Vinča)*, chirpic, un vâscior fragmentar *hallstattian* (culoare brun-negricioasă, pastă semifină, buza îngustă rotunjită, ușor aplecată spre exterior, umăr proeminent, fundul mic ușor albiat, neornamentat), și ceramică *romană (sec. II—III)*³.

(Ion Munteanu)

2. La nord de localitate în locul numit „Rit“ (I), la cca 150 m est de marginea terasei a II-a a Timișului, în dreptul haltei pentru marfare, în arătură se observă destul de vizibil urmele *drumului roman Dierna-Tibiscum*. Lîngă acesta apar aici multe fragmente ceramice *prefeudale*. Așezarea aceasta este împărțită de o lizieră de copaci și tufișuri în două, ea se întinde însă și spre nord acoperind aproape întregul promontoriu ce-l formează aici terasa. Cercetarea a fost efectuată în 26.V. 1977.

(Marian Gumă — Ion Munteanu — Richard Petrovsky)

² Cf. infra Gh. Lazarovici—I. Munteanu.

³ Cf. I. Munteanu, în *StComC*, III, 1979, p. 434—435 (IX. *Valea Timișului*, pct. 2).

XV. Vălișoara (com. Bucosnița)

În izlazul satului, la cca 2,5 km în susul văii pîriului „Copaci“ pornind de la ieșirea acestuia dintre dealuri, sau la cca 2,5—3 km ESE de sat, în locul numit „Ogașul cu țigle“ există multe urme din *epoca romană* constînd din țigle și olane. Locul exact este situat în stînga văii „Copaci“, în apropierea apei, la baza celei de-a două văioagi, unde apele torentului au dezvelit pe porțiuni pînă la o adîncime de 0,80 m material tegular roman întreg și fragmentar. Vis-à-vis de acest loc, pe malul drept, în locul numit „Dunga Miluiciei“, la cca 30 m de pîriu apare și aici material tegular roman. Deoarece alte urme materiale nu se găsesc bănuim că aici au existat cîteva cărămidării romane. Cercetarea a fost făcută în data de 8.V.1978.

(Ion Munteanu — Richard Petrovsky)

XVI. Virciorova (com. Bolvașnița)

1. La cca 1,5—2 km sud de Virciorova în susul văii „Copaci“ pe dealul din stînga văii, în locul numit „La Copaci“, la cca 30 m altitudine de firul văii se găsesc urmele unei *construcții romane*, cu ziduri de piatră legate cu mortar, cărămizi, țigle și material ceramic. Construcția se află lingă sălașul lui N. Sgăverdea (nr 137). Este posibil ca țigla cu ștampilă ce a ajuns la Muzeul Banatului — Timișoara în urmă cu vreo 15—20 ani din această localitate, să provină de la această construcție.

Trebuie menționat aici că după cunoștințele noastre, construcția romană de aici este singura din Banat amplasată la o asemenea altitudine. Semnalată cu ani în urmă, existența ei a fost verificată într-o peregrină în primăvara anului 1980.

(Ovidiu Bozu — Ion Munteanu — Richard Petrovsky)

2. La cca 200—250 m NV de construcția romană, în vale, pe o terasă înclinată spre pîriu situată între valea Copaciului și drumul de care ce vine dinspre nord (de la Virciorova), la o adîncime cuprinsă între 0,20—0,40 m s-au găsit în toamna anului 1975 fragmente ceramice *pre-feudale*, ornamentate cu val incizat și buza aplecată spre exterior, culoarea predominantă este brun-negricioasă. Așezarea a fost de scurtă durată. Materialul ceramic a ajuns la MJR.

(Ion Munteanu)

XVII. Zăgujeni (com. Constantin Daicoviciu)

La NE de așezarea neolitică de pe raza acestei localități, identificată cu cîțiva ani în urmă⁴, a fost descoperită în aprilie 1981 o *construcție romană* (probabil o „villa rustica“) a cărei rămășițe, constînd în urme de ziduri de piatră legate cu mortar, țiglă, cărămizi, bucăți de marmură, partea inferioară a unei rișnițe („meta“) și fragmente ceramice,

⁴ Cf. R. Petrovsky, în *StComC*, III, 1979, p. 435 (XI. Zăgujeni, pct. 1).

sînt răsîndite pe o suprafață de cca 50 × 50 m. Construcția este situată pe terasa din dreapta pîriului Măcicaș, vis-à-vis și ușor spre nord față de așezarea neolitică.

(Richard Petrowszky — Petru Rogoza — Octavian Popescu — Ion Munteanu)

NEUE ARCHÄOLOGISCHE FUNDE AUS DEM
KREIS KARASCH — SEVERIN (II)

(Zusammenfassung)

Im vorliegenden Band wird die Reihe neuer Funde von Gegenständen und archäologischer Siedlungsspuren, die im vorhergehenden Band *StComC*, III, 1979, S. 431—436 (Teil I) eröffnet wurde, weitergeführt. Alle Beiträge werden im archäologischen Fundortsverzeichnis des Kreises Karasch—Severin aufgenommen.